

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitvr Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

Cap. IX. Zelus iuuandi animas simul habere debet zelum proriæ salutis ac
perfectionis; & prudenter mortificandi excessus nimium zelantium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

CAPVT IX.

ZELVS IUVVANDI ANIMAS SIMVL HABERE
debet zelum proprie salutis ac perfectionis; & prudenter
mortificandi excessus nimium zelantium.

AD HOC VT ZELVS SALVTIS ANIMARVM habeat
prædictas omnes excellentias & perfectiones: necesse
est, habere simul tanquam optimum comitem zelum
proprie salutis: in hac enim multò maiorem locum
habent rationes & motiua, quæ ad zelum habendum
impellunt. Qui enim detestatur ac desitet aliena peccata;
multò magis debet detestari ac desitere propria; & qui
grauiter fert iniurias, quas alij Deo inferunt; cupitq; eas auertere & impeditur;
multò grauius ferre debet quas ipsemet inferit; & operam dare,
vt ab eis abstineat. Quòd si ipse tristatur videns tot hominum damnationem:
multò magis premere ipsi debet periculum damnationis proprie.
Quare nullus debet ita laxare habenas zelo alios iuuandi: vt aliquod
est dictum Saluatoris: a *Quid prodest homini si mundum vniuersum luere
anima verò sua detrimentum patiatur?* Quare omnes zelantes plurimum ita
dere debent, vt excessus nimios contineant, in quos facile solet zeli
feruorem sine discretionem, præcipitare; & zelum absque scientia esse
intollerabilem: & quò ille est vehementior, eò magis opus habet discretionem,
qua inter suos limites contineatur. Et hoc voluit insinuare sponsus,
cùm dixit, quòd cùm sponsus cælestis ipsam b *introduxisset in cellam
vini, statim ordinasset in ipsa charitatem:* constituendo scilicet ordinem &
modum in huius virtutis actibus, & præcipue in zelo: qui cum nimius
est, inebriat, & hominem extra se esse facit; & causam præbet peccatorum
excessuum: vt propterea opus habeat prudentia gubernante, &
moderante ipsum, sicut reliquas virtutes dirigit, ac moderatur.

PRIMUM igitur documentum esto prudentiæ: ne quis ad eò sit zelosus,
vt quòd sibi est necessarium ad obtinendam vel afferendam suam salutem,
sibi subtrahat, vt alijs tradat. Sed memor sit responsionis virginum
prudentum stultis data, cùm oleum peterent ad suas lampades succendendas.
Dixerunt enim: c *ne forte non sufficiat nobis & vobis: ite portis ad vendentes,
& emite vobis.* Insinuarunt enim neminem, vt alios doceat, aut

a Matth.
16. 26.

Serm. 23 m
49. in Cæ.

b Cant. 2. 4

c Matth.
25. 9.

oleum

oleum communicet doctrinæ & charitatis, debere gratiæ & charitatis, quam in se habet, iacturam facere; nec deuotionis substantialis nec humilitatis, aut patientiæ; nec alterius virtutis ad ipsius salutem necessaria; nec peccatum aliquod contra eas admittere. Quare qui non videt in se facultatē ad id cauendum, melius faciet, si oleum ab ipso petentē remittat ad eos, quibus ex officio incumbit, & sufficientem habent facultatem, vt, quæ habent distribuunt.

Hæc prudentiam docet ipsamet Natura, quæ cibo, quem nutrices sumunt, prius ipsas alit; & ex residuo, quod superest in vberibus, conficit lac, quo infantes nutriant. Ita igitur, quibus ex officio incumbit tanquam d*nutricibus* (vt ait Apostolus) *spuere filios Spirituales*: ex omnibus Spirituallibus cibis quos sumunt debet sibi ipsis retinere, quantum ad ipsorum profectum & perfectionem sufficiat; & abiq; huius detrimento, reliquis communicare lac doctrinæ, & instructionis. Non debes esse (ait S. Bernardus) quasi canalis, aut aquæ ductus, qui omnem aquam ex fonte acceptam, statim effundit; sed sicut lacus, qui prius aqua repletur, & quod superest effundit, nihil amittēs de sua plenitudine. propterea enim Salomon dixit: *e totum spiritum suum profert stultus: Sapiens differt, & reseruat in posterum*; & iterum: *fili, noli te nimium effundere*. Et Apostolus dixit: *oportet obseruare nos ea quæ audiuimus ne forte perefluamus*, & eorum faciamus iacturam. Num tu sancto Paulo sanctior es, aut Salomone sapientior? Si tibi es nequam, cui eris bonus? Imitare primum fontem omnium bonorum Deum, & Christum Saluatorem nostrum, *g de cuius plenitudine nos omnes accipimus*: cum ipsi pleni semper remaneant: & discite etiam tu effundere postquam eris plenus; nec sis tu profusior in dando, quam sit Deus, si plus des quam oporteat. Si *corporalis eleemosyna* (vt ait Apostolus) *moderate est tribuenda, vt tu non remaneas in egestatem*: multo magis id est intelligendum de eleemosyna Spirituali. Si vis misereri Spirituallium necessitatum aliorum: prius (ait Ecclesiasticus) *h miserere anima tua placens Deo in omnibus quæ agis: & congrega cor tuum in sanctitate eius*, hoc est congrega in corde tuo sanctitatē Dei, & virtutis: vt possit tū eas in praxim adhibere. Sufficiat tibi, quod proximum ames sicut te ipsum non verò illum diligas plus quam te, perdendo animam tuam, vt illius lucretis. Charitas enim (ait S. Thomas) nunquam approbat talem amorem in bonis spiritibus; quamuis admittat eum in bonis corporis.

§ 1.

EX prædictis intelligitur, prudentiā debere moderari occupationes, ad quas Zelus se extendit, tot sibi assumendo ad alios iuuados, vt turbet

Tt 2

&ef-

d Thef. 27.
Serm. 1.8 in
Gansic.

e Prov. 29.
11.

f Heb. 2.1.

g Ioan. 11. 6.

i. Cor. 8. 13.

h Ecc. 30. 24.

2. 2. q. 26.
a 4. q. 50.

& effundant spiritum, sicut euenit S. Martha: cuius zelus hospitandi Christum Dominum nostrum adeo reddebat inquietam, vt ipsemet Christus ei dixerit: *a Martha Martha sollicita es, & turbaris erga plura. Quamuis enim & opus quod prestas, sit bonū, & zelus qui te impellit, ex te prestantisissimus: nimia tamen sollicitudo ac turbatio ista tibi non placet, quia est indisa multa, non reducens illa ad vnum illud quod necessarium, ad exequendum scilicet in omnibus voluntatem meam. Eodem etiam spectat consilium Ecclesiastici dicentis: b *Etili, ne in multis fueris actus tui. hoc est ne multis rebus impliceris. multa autem vocantur, quae vires excedunt, & nimia anxietate ac sollicitudine arripiuntur. Illa enim ineptum hominem reddunt ad percipiendam sapientiam Diuinam, quae non obtinetur nisi, (vt ait idem Ecclesiasticus) c *in tempore vacuatae, qui minoratur actu sapientiam percipiet. Non debes ita soli tibi attendere, vt negligas eos qui sunt tuae curae commisi; nec ita debes illis attendere, vt obliuiscaris tuipsum: sed ita medium tenere, vt excessum occupationū, & curarum mortificatione praescindas. Hoc ait S. Gregorius significasse, quod Deus noster iubet antiquos Sacerdotes caput suum non valere, neque comam nutrire, sed rudentes attondere capita sua. Capilli, qui in capite nascuntur, sunt cogitationes & curae eorum, qui sunt Ecclesiae capita, & quibus aliorum incumbit gubernatio. Quos non expedit omnino radere, quia esset in detrimentum officij ipsorum; neque tamen permittendi sunt nimium excrescere: quia onerarent & impedirent quietem, & aspectum animae: sed quemadmodū faciunt, qui tōdent, partes superfluas abscindunt relictis tamen necessarijs. Et quemadmodum capilli crescunt insensibiliter, & necesse est certis temporibus eos abscindere: ita ijs, qui nimium sunt zelantes, non percipientibus excrescunt nimiae curae & negotia cum proximis: vt opus sit frequenter superflua mortificare. Perere ea magna illa videtur charitas, cum zelus eousq; progreditur; vt nulli se denegat: sed tunc verè erit charitas magna, cum se ipsum non negauerit sibi magis enim debitores sumus nobis ipsis, quam alijs. Eugenio Papae adeo aliter obstricto curae totius Ecclesiae gerendae, haec Sanctus Bernardus scripsit: Si totus vis esse omnium instar illius, qui e omnibus omnia factus est. laudat humanitatem: sed si plena sit. Quomodo autem plena, te excludit. Nā & tu homo es. Ergo vt integra sit, & plena humanitas: colligat & te intra se sinus, qui omnes recipit. Alioquin, f *quid tibi prodest, iuxta verbum Domini, si vniuersos lucreris, te vnum perdens? Sapientibus & insipientibus debitores: & soli negas te tibi? omnes de fonte publico bibunt pectora tuo; & tu seorsum sitiens stabis, g *Bibe aquam de cisterna tua (ait Salomon) deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. Habeto eas solus, non sunt alieni participes tui: Nunquid tu alienus? Cui non alienus, si tibi est*****

a Luc. 10. 41

b Eccl. 11. 10.

cc. 38. 25.

1. P. Pastor.
cap 7.
d Exech.
44. 20.

Lib. de Cō
sideras.

c 1. Cor. 9.
21.

Mutt. 16.
26.

g Prov. 5.
21.

h Deniq; qui sibi nequam, cui bonus? Accedit: quod feruor non tam in eo est, vt multa complectatur; quam vt officium & ministerium exacte fiat. Quod si fuerit nimius, erit etiam implicatus, & intricatus, ac proinde minus utilis. Ideoque S Gregorius ait: *Impar inuenitur ad singula, qui confusa mente diuiditur ad multa.* Et ipsummet opus (ait S, Bernardus) præcedere debet aliqua consideratio, quæ illud dirigat: qui autem ad multa sese effundit, non potest bene ea considerare. Denique ne sanitas frangatur, cuius defectu ministeria suspendantur aut cessent: necesse est ad tempus subtrahere sese occupationibus, & quietem aliquam assumere, quæ simul Spiritum leuet: eum in modum, quo Christus Dominus noster, cū conuenirent ad ipsum Apostoli, & renuntiarent ei omnia, quæ egerant & docuerant, dixit eis: *i venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillulum.* Erant enim qui veniebant & redibant multi & nec spatium manducandi habebant, vt ex eo intelligeretur: non esse contra charitatem & zelum, subducere se interdum à ministerijs erga proximos: vt quies aliqua corpori & spiritui detur, præcipuè cum proluxa aliqua occupatio, & labor præcessit, vt postea videbimus. Et quemadmodum, qui aluearia castrant non accipiunt totum mel; sed partem relinquunt pro apum nutrimento, donec aliud conficiant; & opiliones, cū oues mulgent, non totum lac auferunt, sed aliquid relinquunt, quod sugant agneli: ita Christus D. N. non vult laborantes in iuuandis proximis, & filijs Spiritualibus educandis ita premi, & exhauriri, vt non eis super sit tantum lactis & mellis, quantum ad suam sustentationem opus habent. Etiam Moyses alio qui valde esset sapiens: zelus tamen fecit eum in hac re impingere: cū totius populi curam & gubernationem solus in se suscepit, ita vt totam diem absque vlla requie consumeret audiendis & iudicandis omnium causis & negotijs. Quem cum Ietro socer eius videret ita grauiter occupari, fecit officium boni Consiliarij erga suū generū, dicens ei: *Non bonam rem facis: stulto labore consumeris:* quia vltra vires tuas te oneras, & periculo exponis, totum onus à te abijciendi; aut ei succumbendo, vitam amittendi: Quare expedit prouidere viros, qui te subleuent. *Quibus auditis, Moyses fecit omnia quæ ille suggererat.* Cuius errorem permisit Deus, & veram emendationem, ad monendos valde zelantes, qui volentes omnia præstare, incidunt in nimiam anxietatem; & nec officium ita benè peragitur: neque est ita diuturnum. Quod si zelus est Dei, qualis fuit Moyses, fiet docilis ad amplectendū consiliū, quod in maiorem cedat eius vtilitatem. Hoc ipsum docuerunt etiam Apostoli, cū crescente numero discipulorum statuerunt distribuere onus gubernationis, dantes septem viris siue Diaconis curam rerum temporalium: *nos autem, inquit, orationi, & ministerio verbi instantes erimus.* Nec dixerunt se ministeria tantum verbi

h Eccl. 14. 5.

i Pastor. 6. 4.
Supra.

i Marc. 6. 30

Tract. 5.
cap. 14.k Exod. 10
18.

i Act. 6. 4.

inuigilatos; sed etiam orationi. Qua sententia docuerunt: Euangelicos operarios non debere omnino occupari ministerijs erga proximos: sed partem aliquam temporis tribuere orationi, & familiaritati cum Deo: quæ debet esse prima & præcipua eorum occupatio, nam propterea primo loco fuit posita.

HINC prudentia sua deducit consilia ad vtriusque zeli actiones desponendas, applicans quotidie partem temporis sufficientem ad satisfaciendum vtrique. vt quemadmodum Christus Dominus noster in die laborabat cum proximis, nocte autem orabat in montibus: ita ipsi quædam horas accipiant, vt sibi quotidie vacent; & alias, vt attendant proximis, succedentibus semper hic occupationibus alijs. quemadmodum dies & noctes mutuo sibi succedunt, in labore, & quiete corporis. Et quemadmodum non debent tantum temporis rebus proprijs tribuere, vt non superfit etiam tempus pro rebus aliorum, qui ipsorum curæ subfunt: ita non debent tantum tribuere curæ aliorum, vt propriam negligentem sunt magis obstricti. Ac propterea Apostolus dixit Episcopis: *in attendendo vobis & vniuerso gregi.* Et Timotheo scripsit: *n attende tibi, & doctrinam: insista in illis. Hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.* Iubet itaque primum attendere profectui proprio; & postea prædicationi & doctrinæ, & in vtroque esse feruentem, instantem, ac sollicitum: tunc enim se & alios saluos facturum. quod si alteri parti deesset: nec seipsum saluaret, nec alijs sufficiens præberet auxilium vt saluarentur. Et hic est duplex Spiritus, quem Elifæus petit ab Elia: vt illum imitaretur in omnibus, quæ faciebat in bonum proprium & proximorum. In signum autem, quod Deus duplicem illum Spiritum ipsi daret, reliquit ei pallium, quo ipse tegebatur: quod significabat zelum, de quo dixit Isaias: *p operus est quasi pallium Zeli:* vbi enim hic est perfectus, adfert secum spiritum duplicem, qui & sibi & proximis conlulit.

§. II.

ALTIJS periculis non paruis expositus est zelus Euangelicorum operariorum, propter aliquos actus præbentes occasionem amittende charitatis, & vnionis fraternæ, veræq; humiliæ, & mansuetudinis Christianæ: zelus enim Doctorum in disputationibus, & Prædicatorum in reprehendendis vitijs, & Prælatorum in puniendis delictis solet facile excedere limites rationis: ita vt incidat in peccata iræ, rancoris & vindictæ; in discordias, schismata, & tumultus; & in alias culpas & imperfectiones. Et ferè omnia hæc ministeria oppugnantur à ventis contrarijs nunc superbæ, & inanis gloriæ, arrogantia & iactantiæ cum prosperos habent

exitus

m. A. A.
20. 28.
n. 1. Timor.
4. 16.

o. 4. Reg. 1. 9

p. Isai. 59. 17

exitus; nunc pusillanimitatis, tristitiæ, abiectionis animi, ac tædij: cum habent aduersos. ita ut utriq; venti aliquas adferat culpas: nisi prudētia mille oculos apertos habens, semper vigilet; & amor Dei ac zelus ei placendi, valde prædominetur amoris & zelo boni proximi. Ne tamen iusti zelantes, & bonam habentes intentionem, propter has culpas nimium tristantur: operæ pretium est eos diligēter attendere: huiusmodi culpas ut plurimum esse leues, neq; ex malitia, sed ex aliqua inaduertentia, aut humana imbecillitate euenire. Ac proinde ipsum zelū, bonamq; intentionem, quam habent, ipsos apud Deum valde excusare: qui etiam facile eas remittit. Nam (ut dixit Ezechias Rex) a Dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum Deum Patrum suorum, & non imputabit eis quod minus sanctificati sunt. hoc est, non magnam reputabit culpam aut in ciuitatem, si minus puri & Sancti erunt, quàm eorum Professio exigebat. Nouit enim ipse ex qua massa conditi, & conflati sumus; & commiseretur imbecillitati nostræ. Et quamuis omnium pœnitentiam admittat, quomodocunque peccent: multo tamen facilius eam admittit in huiusmodi culpis. Quod etiam perpendit S. Gregorius dicens: apud misericordem iudicem nequaquam sine venia relinquitur, cum per seruorem Zeli ex eius amore peccatur: si tamen peccatum suum qui peccauit agnoscat, & culpam deprecetur. In cuius figurā, ait, iubebat Deus, ut b si quis simplici- ter cum proximo in syluam abiret ad ligna cedenda, & in succisione lignorum securus fugeret ex manu, & amicum percusserit & occiderit. is ad vnam designatarum ciuitatum confugeret, vñ securus viueret ne forsitan proximus eius, cuius effusus esset sanguis, dolore stimulatus eum persequeretur, & percuteret animā eius, qui non esset reus mortis: ita etiam, qui falce correctionis & reprehensionis aut punitiōnis atcedit, ut ligna vitiorum proximorum succidat: si mente simplici, sanaque intentione verbum aliquod ipsi elabatur ita asperum, ut pungat amicum; & ita sit illi occasione amicitiam lædendi, & vitam gratiæ, charitatisque amittendi, propter odium quod inde ille accipit. Talis inquam non abiciat animū, sed recipiat se ad aliquam ex tribus ciuitatibus refugij, hoc est ad Sacramentam Pœnitentiæ, cuius tres sunt actus Contritiōnis, Confessionis, & Satisfactionis: quibus inest vis trium virtutum Theologicarum, Fidei, Spei, & Charitatis, ut vbi securus maneat & saluetur. Quod si defuncti cognatus, Christus scilicet Iesus Iudex vitiorum & mortuorum, qui per Incarnationem effectus est noster cognatus, perse qui voluerit & iniuriam sibi illatam vlcisci: inueniat verò occisorem in ea ciuitate absconditum, non sumet de eo vindictam, sed ignoscat iniuriam.

a 2 Paral.
30. 19.

Lib. 10. Mo-
ral c. 5.

b Deut. 19.
4.

HINC

HINC etiam licet zelantibus operariis aliam solarij sui rationem deducere: eò quòd corã Deo multa plura promereantur & sibi comparent, quàm amittant; & plaris fiant, maiorque honor exhibendus sit eis propter bonum, quod suis ministeriis faciunt: quàm contemptui sint, aut contra eos murmuretur, ob aliquos defectus, quos inter agendum admittunt. Vt enim S. Bernadus Monachis suis dixit: Inhumane redarguis opera, quorum onera refugis; temerare obiurgat virum de praelio revertentem, mulier manens in domo. Quia etsi miles aliquod vulnus in bello acceperit: cù tamen victoriam obtinuerit, & Patriam propugnauerit, temere obiurgatur ab eo, qui domi manens, nihil tale præstitit. Huiusmodi zelantibus competit illud Ecclesiastici: *c melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens*: nam tu quidem (ait S. Bernardus) in tui custodia vigilans benefacis: sed qui iuvat multos, & melius facit, & virilius: quantum defectus aliquis adsit in eo quod facit, quia & hic locum habet illud S. Iacobi dictum: *d Charitas oderit multitudinem peccatorum.*

QVÆ licet dicta sint ad solacium zelantium, qui bonæ sunt intentionis: necesse tamen est, eos valde serio procurare, ut omnes zeli excessus, & inordinationes præscindunt: apponentes remedia eorum radicibus, quales sunt ignorantia, aut imprudentia, & inordinata aliqua Passio superbie, cupiditatis, aut iræ quæ etiã iudicium rationis excæcat, & gubernaculum auferit scientiæ, ac prudentiæ: sine quo feruor vertitur in furorẽ, & existimans se rectè agere, maiori percutit furia. Sed quoniam in singulis officiis, & ministeriis proprii sunt defectus: dicemus in singulis, quod pertinet ad eorum remedium: & simul de reliquis scientiæ, ac virtutis specialis partibus, quæ necessariæ sunt ad illud vtiliter exercendum,

(..)

Sermon. 12.
in Cantica.

Suprà.

d Iacobi 4.